

איכות הסביבה - סיכונים והזדמנויות

עו"ד דן צפריר - מנהל מחלקת איכות סביבה ורגולציה

- מנהל מחלקה משפטית במשרד להגנת הסביבה ;
- יועץ משפטי לשר, הנהלת המטה ולמנהלי המחוזות ;
- התמחות בתחומים - תעשייה, רישוי עסקים, תכנון ובניה, אנרגיה, פסולת ומחזור ;
- תובע מטעם היועץ המשפטי לממשלה ;
- נציג מדינת ישראל בצוות חקיקה ב- UNEP ;
- חבר בוועדה הבינמשרדית לרישוי עסקים במשרד הפנים ;
- מנהל איכות סביבה גלובאלי בחברת פרוטרום.

רגולציה סביבתית

- כ- 250 חוקים, תקנות, צווים בנושאים סביבתיים ;
- השפעה בכל היבטי החיים
 - תעשייה (רישיון עסק, היתר רעלים, היתר פליטה)
 - תכנון (תסקירי השפעה על הסביבה, יועץ סביבתי במוסדות התכנון, היתרי בניה, שימושים חורגים והקלות)
- חקיקה פרטית בכנסת
 - השדולה הסביבתית בכנסת (70 הצעות חוק פרטיות)
 - ארגונים ירוקים
- הצטרפות ישראל ל-OECD
 - התאמת החקיקה לחקיקה האירופאית המחמירה

אחריות פלילית של רשויות מקומיות

כל מקום בחוק שמדובר בו על גרימת מעשה פלוני, רואים אדם כאילו גרם לאותו מעשה גם אם הוא נעשה במקום הנתון לשליטתו או לפיקוחו, או על ידי מי שנתון לשליטתו או לפיקוחו, והוא לא נקט כל האמצעים הסבירים למניעתו; הטוען כי נקט אמצעים כאמור — עליו הראיה.
ס' 14 לחוק למניעת מפגעים

לא להתנאות בה ניתנה סמכות לרשות הציבור, וסמכות - כל סמכות - שלובה באחריות המוטלת על רשות הציבור להסדיר כיאות אותו תחום חיים שהסמכות פרושה עליו. אחריות פירושה למעשה הוא, חובה להפעיל את הסמכות הניתנת לרשות כל אימת שהנסיבות מחייבות הפעלתה של הסמכות.

רע"פ 7861/03 מדינת ישראל נ' המועצה האזורית גליל תחתון

אחריות פלילית של רשויות מקומיות

איפיונה של העבירה על הוראות החוק למניעת מיפגעים כעבירה של אחריות קפידה, מוליך למסקנה שעיקר בה הוא יכולת מניעתה של העבירה או הכוח למנוע את הימשכותה.

קווי אופי אלה מתיישבים היטב עם הטלת אחריות פלילית על המועצה האזורית, שכן בסמכותה להפסיק את המיטרד הקשה שאתרי הפסולת הפיראטיים גורמים לסביבתם.
רע"פ 7861/03 מדינת ישראל נ' המועצה האזורית גליל תחתון

אחריות פלילית של נושאי משרה

ברשות מקומית

ראש עיר עשוי להיכנס לגידרה של החלופה הראשונה שבהגדרה משמע "מנהל פעיל בתאגיד" ... גם אם קיים בתאגיד בעל תפקיד הממונה על התחום בו נעברה העבירה, עדיין ניתן לראות גם מנהל פעיל שבתאגיד כמי שעשוי לחוב בפלילים.

די בקיומו של מנגנון ארגוני הנחזה לפעול כראוי, על מנת לקיים את חובתו של ראש עיר, שאז יש לראותו כמי שעשה כל שניתן על מנת למנוע את העבירה.

לצערי מוכיח הניסיון... כי גופים גדולים כמו חברות ורשויות אינן נרתעים מהליכים משפטיים הננקטים נגד הגוף עצמו. מסיבה זו הורחבה האחריות לכלול גם אחריות אישית של ממלאי תפקידים

ע"פ 1160/05 יצחק מירון נ' המשרד לאיכות הסביבה

הגברת האחריות על רשויות מקומיות

חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים), התשס"ח – 2008

2. סמכות רשות מקומית

(א) רשות מקומית גדולה או איגוד ערים שעיקר עיסוקו שמירה על איכות הסביבה, לפי העניין יפעלו בתחום שיפוטם לאכיפת חיקוקי הסביבה בהתאם להוראות חוק זה.

■ עבירות פליליות

■ אחריות קפידה

■ אחריות נושא משרה

"יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל או מנהל רשום לפי כל דין, שותף - למעט שותף מוגבל - או עובד מינהלי בכיר באותו תאגיד ואחראי לעניין הנדון, **אם לא הוכיחו שהעבירה נעברה שלא בידיעתם או שנקטו כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.**"

■ תביעות נזיקיות (זיהום מים, זיהום קרקע)

■ תובענות ייצוגיות

מסיכונים להזדמנויות

על אף האמור בכל דין, קנס שהטיל פקח או שהוטל בבית
המשפט עקב הפעלת סמכותו של פקח, ישולם לקופת
הרשות המקומית

חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית – סמכויות פקחים), התשס"ח-2008

עיצומים כספיים

עם התגברות ההכרה בעבירות איכות הסביבה כעבירות כלכליות, התבצעו תיקוני חקיקה המאפשרים לממונים במשרד להגנת הסביבה להטיל עיצומים כספיים

הרעיון

קנס מנהלי גבוה בהתגבש "יסוד סביר להניח" תמורת הימנעות מנקיטה בהליכים פליליים ממושכים והסתכנות ברישום פלילי ואחריות מנהלים (במקרה של תאגיד)

האמצעי

קנסות בסכומים של עשרות עד מאות אלפי ₪

(ניתן להגיש עתירה מנהלית (נשארם בתחום המנהלי, חזקת הכשרות, לוחות זמנים קצרים לבירור, בד"כ תוך הסכמה הדדית)

■ חוק העבירות המנהליות, התשמ"ו-1985

שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות כי עבירה על הוראה שנקבעה בחוק מהחוקים המנויים בתוספת או בתקנות שהותקנו לפיו, שאינה פשע, היא עבירה שבשלה ניתן להטיל קנס בדרך מנהלית (עבירה מנהלית). תקנות אלו טעונות הסכמת השר הממונה על ביצועו של החוק ואישור ועדת החוקה חוק ומשפט

■ קנס מנהלי שהטיל מפקח שהוא עובד של רשות מקומית ישולם לקופת הרשות

■ שילם אדם קנס מנהלי שהוטל עליו כופרה העבירה

כיצד מתקדמים?

- בחוקים שהרשויות הוסמכו וקיימים בהם הכלים הכלכליים - הסמכות ממונה
- הצטרפות למהלך החקיקה הקיים במשרד ועיגון מעמד הרשויות המקומיות
- קידום תיקוני חקיקה רלוונטים
- עבודה מול משרד המשפטים לגבי עבירות מנהליות

- האכיפה הסביבתית מתגברת גם נגד רשויות מקומיות ונושאי משרה בהן
- חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית) מגביר את חובות הפיקוח של הרשות ומעלה את הסיכון להיתבע
- ניתן ליצור מנגנונים ונהלים שיפטרו את נושאי המשרה מאחריות פלילית
- סמכויות הפיקוח יוצרים פלאתפורמה תקציבית משמעותית

תודה על ההקשבה

Dan Tzafrir, Adv.
Head of Environmental Law Department
Lipa Meir & Co.
4, Itamar Ben-Avi St.
Tel-Aviv 64736, Israel
Tel: 03-6070600
Fax: 03-6070666
DanT@LipaMeir.Co.il